

KULTURA BEZPIECZEŃSTWA
NAUKA PRAKTYKA REFLEKSJE
Nr 32, 2018 (239–255)
ISSN 2299-4033 DOI: 10.5604/01.3001.0012.8103

ДІЯЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВОЇ
ПРОКУРАТУРИ В УМОВАХ
ЗАКОНОДАВЧИХ ЗМІН

ACTIVITIES OF THE MILITARY
PROSECUTOR'S OFFICE IN THE
CONDITIONS OF CHANGES IN
LEGISLATION

Mukola TURKOT
National Prosecution Academy Of Ukraine

ABSTRACT

The purpose of this article is to show the state of the functioning of law enforcement agencies in Ukraine, which are fighting against military crime. In addition, the algorithm for the activities of the military prosecutor's office is shown after changes are made to the legislation. It was noted that the national security of Ukraine and its military security are protected by the Armed Forces of Ukraine and other military formations. In these military formations serve soldiers, officers and generals. The tasks of each military formation are different.

Introduction. The article defines the national security of Ukraine, the military security of Ukraine, and how security is created. The same is said about the subjects of ensuring the security of the state. The same is said about the subjects of ensuring the security of the state. It is separately noted that there is a bill on the State Bureau of Military Justice. This military

law enforcement agency should implement the functions of pre-trial investigation against servicemen and others.

The research methods are used taking into account the topic of the article, the problems that need to be addressed, and the conclusions to be drawn. Such methods were used: formal-logical, hermeneutical, comparative. Thanks to these methods, it was possible to compare the competence of military formations in Ukraine, to determine the necessary legal possibilities for the future law enforcement agency – the State Bureau of Military Justice.

The conclusions contain the author's statement that the time has come to create, in addition to the military prosecutor's office, yet another law enforcement body whose competence extended to all military formations. This is due to the fact that in Ukraine at the moment there is no shadow of one military formation, whose competence extends to other military formations. The exception is the military prosecutor's office.

KEY WORDS:

national security of Ukraine, military security of Ukraine, military prosecutor's office, Armed Forces of Ukraine, military formations, State Bureau of Military Justice

ABSTRAKT

Celem tego artykułu jest pokazanie stanu funkcjonowania organów ścigania na Ukrainie, które walczą z przestępczością wojskową. Ponadto algorytm działań prokuratury wojskowej jest pokazany po wprowadzeniu zmian w ustawodawstwie. Zauważono, że bezpieczeństwo narodowe Ukrainy i jej bezpieczeństwo militarne są chronione przez Siły Zbrojne Ukrainy i inne formacje wojskowe. W tych formacjach wojskowych służą żołnierze, oficerowie i generałowie. Zadania każdej formacji wojskowej są różne.

Wprowadzenie. Artykuł określa bezpieczeństwo narodowe Ukrainy, bezpieczeństwo militarne Ukrainy i sposób tworzenia bezpieczeństwa. To samo mówi się o kwestiach zapewnienia bezpieczeństwa państwa. Oddzielnie zauważa się, że istnieje ustawa o Państwowym Biurze Sprawiedliwości Wojskowej. Ten wojskowy organ ścigania powinien wdrożyć funkcje postępowania przygotowawczego przeciwko żołnierzom i innym osobom.

Metody badań są stosowane z uwzględnieniem tematu artykułu, problemów, które należy rozwiązać, oraz wniosków, które należy wyciągnąć.

Zastosowano metody: formalno-logiczną, hermeneutyczną, porównawczą. Dzięki tym metodom możliwe było porównanie kompetencji formacji wojskowych na Ukrainie w celu określenia niezbędnych prawnych możliwości dla przyszłej agencji ścigania – Państwowego Biura Sprawiedliwości Wojskowej.

Wnioski zawierają oświadczenie autora, że nadszedł czas, aby stworzyć oprócz prokuratury wojskowej kolejny organ ścigania, którego kompetencje obejmowałyby wszystkie formacje wojskowe. Wynika to z faktu, że na Ukrainie w tej chwili nie ma ani jednej formacji wojskowej, której kompetencje obejmują inne formacje wojskowe. Wyjątkiem jest prokuratura wojskowa.

SŁOWA KLUCZOWE:

bezpieczeństwo narodowe Ukrainy, bezpieczeństwo militarne Ukrainy, prokuratura wojskowa, Siły Zbrojne Ukrainy, formacje wojskowe, Państwowe Biuro Sprawiedliwości Wojskowej

ВСТУП

В умовах глобальних викликів і загроз існуванню світового співтовариства, істотне значення набуває гарантування безпечного існування людини, сім'ї, суспільства, держави. Водночас забезпечення безпеки людини неможливо без надійного функціонування державних і міждержавних безпекових механізмів, запорукою яких є національна безпека кожної країни.

Національна безпека України – це захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави при виникненні негативних тенденцій до створення потенційних або реальних загроз національним інтересам. Воєнною безпекою України є стан захищеності країни від зовнішніх та внутрішніх загроз військового характеру, обов'язок з протидії яким покладено на Воєнну організацію України. Стан безпеки визначається сучасним характером зовнішніх і внутрішніх загроз¹. Суб'єктами забезпечення воєнної безпеки є Воєнна організація та правоохоронні органи держави, у яких передбачена військова служба.

¹ О.Г. Данільян, О.П. Дзьобань, М.І. Панов *Національна безпека України: сутність, структура та напрями реалізації*, Харків, «Фоліо» 2002, с. 46.

Оскільки на даний час в Україні відбувається військово-правова реформа, сутність якої полягає у створенні дієвої системи органів військової юстиції, викладений у статті матеріал може бути корисним з точки зору проведеного аналізу та викладених результатів.

Метою статті є висвітлення особливостей функціонування правоохоронних органів України з протидії військової злочинності після внесення змін до Конституції та законодавства України; так само алгоритму діяльності військової прокуратури в сучасних умовах.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ.

21 травня 2018 року у Верховній Раді України зареєстровано (реєстраційний № 8387) проект Закону України «Про Державне бюро військової юстиції»². Законопроектом передбачено створення державного бюро військової юстиції, яке матиме статус є державного правоохоронного органу спеціального призначення і входить до Воєнної організації України.

До завдань цього військового формування зі статусом правоохоронного органу віднесено: досудове розслідування кримінальних правопорушень, контроль за діяльністю Збройних Сил України та інших військових формувань, захист прав військовослужбовців (військовозобов'язаних, резервістів під час зборів – М.Т.), так само інтересів держави у сфері національної безпеки і оборони, забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні тощо.

Окрім того, передбачається, що посадовими особами державного бюро військової юстиції буде забезпечуватися виконання покарань, призначених військовослужбовцям. Аудит і перевірки фінансово-господарської діяльності військових формувань і правоохоронних органів, де передбачена військова служба, протидія тероризму, забезпечення безпеки дорожнього руху для військової техніки, так само планується віднести до компетенції цього військового формування у разі прийняття закону Верховною Радою України.

З метою виконання покладених завдань державне бюро військової юстиції має комплектуватися військовослужбовцями та іншими співробітниками. У складі цього органу правопорядку мають бути

² http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64055

створені структурні підрозділи, які здійснюватимуть не лише поліцейські, а й контрольні та інспекторсько-аудиторські функції.

Тобто фактично йдеться про те, що компетенція нового правоохоронного органу зі статусом військового формування буде поширюватися на всі без виключення військові формування та правоохоронні органи, які комплектуються військочеслужбовцями.

Поняття військового формування дається в ст. 1 Закону України «Про оборону України»³, згідно якого цими формуваннями визнаються створені відповідно до законодавства України і призначені для виконання конституційних функцій захисту суверенітету, територіальної цілісності і недоторканості України сукупність військових об'єднань, з'єднань, частин та органів управління ними, які комплектуються військовослужбовцями і у разі збройної агресії, збройного конфлікту чи загрози нападу виконують покладені на них завдання шляхом безпосереднього ведення воєнних (бойових) дій.

Військовими формуваннями в Україні є: Збройні Сили України, Національна гвардія України, Служба безпеки України, Державна прикордонна служба України, Управління державної охорони України, Служба зовнішньої розвідки України, Військова служба правопорядку у Збройних Силах України, Державна спеціальна служба транспорту Міністерства інфраструктури України, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України.

Військові формування входять до складу Воєнної організації України і забезпечують її національну безпеку.

Виходячи з характеру завдань, які виконуються військовими формуваннями, змісту та обсягу повноважень їх службових осіб, ці формування умовно можливо поділити на:

- а) військові формування зі статусом правоохоронного органу;
- б) зі статусом розвідувального органу;
- в) військові формування, які не здійснюють правоохоронну чи розвідувальну діяльність⁴.

Особливу увагу потрібно звернути на такий правоохоронний орган зі статусом військового формування як військова прокуратура. Саме ліквідацією одних та реорганізацією інших функцій військової

³ <http://zakon.www.rada.gov.ua>

⁴ *Настільна книга військового прокурора*, К., Національна академія прокуратури України 2017, с. 53–55.

прокуратури багато в чому обумовлюється потреба у створенні державного бюро військової юстиції.

Військова прокуратура – це спеціалізована прокуратура в системі органів прокуратури України, що є невід’ємною складовою цієї системи. Військові прокурори здійснюють функції органів прокуратури та повноваження, визначені Конституцією України у військових формуваннях, правоохоронних органах, де передбачена військова служба, а також щодо підприємств, установ, організацій оборонно-промислового комплексу, інших юридичних осіб, які забезпечують воєнну безпеку України.

Військову прокуратуру очолює Головний військовий прокурор, який за посадою є заступником Генерального прокурора. Головний військовий прокурор вправі видавати накази та розпорядження, які обов’язкові до виконання його підлеглими.

Військові прокурори є представниками влади – військовослужбовцями і проходять військову службу відповідно до положень Закону України «Про військовий обов’язок і військову службу»⁵. Відповідно до ст.2 цього закону, військова служба – це державна служба особливого характеру, яка полягає у професійній діяльності придатних до неї за станом здоров’я і віком громадян України, іноземців та осіб без громадянства, пов’язаних із обороною України, її незалежності та територіальної цілісності.

Видами військової служби є:

- строкова військова служба;
- військова служба за призовом під час мобілізації, на особливий період;
- військова служба за контрактом осіб рядового складу;
- військова служба за контрактом осіб сержантського і старшинського складу;
- військова служба (навчання) курсантів вищих військових навчальних закладів, а також вищих навчальних закладів, які мають у своєму складі військові інститути, факультети військової підготовки, кафедри військової підготовки, відділення військової підготовки (далі – вищі військові навчальні заклади та військові навчальні підрозділи вищих навчальних закладів);
- військова служба за контрактом осіб офіцерського складу;

⁵ <http://zakon.www.rada.gov.ua>

– військова служба за призовом осіб офіцерського складу.

На військових прокурорів поширюються положення норм військового законодавства в частині, що не суперечить Закону України «Про прокуратуру»⁶ від 14 жовтня 2014 року (щодо гарантій незалежності прокурора; порядку та підстав притягнення до дисциплінарної відповідальності). Відповідно до ч.6 ст. 16 Закону України «Про прокуратуру» військовий прокурор має право звернутися з повідомленням про загрозу його незалежності до Ради прокурорів України, яка зобов'язана невідкладно перевірити і розглянути таке звернення за його участю та вжити в межах своїх повноважень, передбачених цим Законом, необхідних заходів для усунення загрози.

Відповідно до п.2 розділу I (Загальні положення) наказу Генеральної прокуратури України від 05.12.2016 № 393⁷ особовий склад військових прокуратур (військовослужбовці військових прокуратур) – це військовослужбовці Збройних Сил України, які у встановленому порядку відряджені до Генеральної прокуратури України для виконання завдань в інтересах оборони держави та її безпеки із залишенням на військовій службі.

На військовослужбовців, відряджених до органів державної влади, установ, підприємств, організацій, навчальних закладів, поширюються вимоги військового законодавства. Підстави, процедура та терміни відрядження військовослужбовців передбачено «Переліком посад, що заміщуються військовослужбовцями Збройних Сил України, інших військових формувань, правоохоронних органів спеціального призначення у державних органах, на підприємствах, в установах, організаціях, а також державних та комунальних навчальних закладах, та граничних військових звань за цими посадами», затвердженим Указом Президента України від 03.05.2017 № 126/2017⁸.

Відповідно до Закону України «Про прокуратуру» від 05 листопада 1991 року⁹, система органів прокуратури України передбачала наявність військових прокурорів і слідчих військової

⁶ <http://zakon.www.rada.gov.ua>

⁷ <https://www.gp.gov.ua>

⁸ <http://www.president.gov.ua/documents/1262017-21802>

⁹ <http://zakon.www.rada.gov.ua>

прокуратури, які виконували службові обов'язки у Головному управлінні військових прокуратур (складової центрального апарату Генеральної прокуратури України), військових прокуратур регіонів та Військово-Морських Сил України (діяли на правах прокуратур обласного рівня) та військових прокуратур гарнізонів (на правах районних прокуратур).

Одночасно з прийняттям 13 квітня 2012 року нового Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України»¹⁰ із Закону України «Про прокуратуру» було вилучено положення про військову прокуратуру. Наказом Генерального прокурора України від 11 червня 2012 року з 1 липня 2012 року у структурі та штатному розписі Генеральної прокуратури України ліквідовано Головне управління військових прокуратур. Цим же наказом було утворено Головне управління нагляду за додержанням законів у военній сфері. До кінця цього року на базі військових прокуратур регіонів та гарнізонів створено спеціалізовані прокуратури, які здійснювали нагляд за додержанням законів у военній сфері. Реалізація функцій прокуратури у Военній організації України та на підприємствах оборонної промисловості у 2012–2014 роках регулювалося наказом Генерального прокурора України № 12 гн «Про особливості діяльності прокуратур з нагляду за додержанням законів у военній сфері»¹¹.

14 серпня 2014 року прийнято Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про прокуратуру» щодо створення військових прокуратур»¹². Відповідно до ст.ст. 1–10 цього нормативного акту, діяльність військових прокуратур було відновлено шляхом внесення відповідних змін до чинного на той час статусного закону. Підставою для прийняття цього рішення стала необхідність забезпечення военної безпеки України, оскільки «територіальна структура, принципи комплектування (за рахунок цивільних осіб) та організаційні засади діяльності не відповідали ступеню загроз державі в оборонній сфері»¹³.

¹⁰ <http://zakon.www.rada.gov.ua>

¹¹ <http://consultant.parus.ua/?doc=0868T62081>

¹² <http://zakon.www.rada.gov.ua>

¹³ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=4446%E0&skl=8

Збережено інститут військової прокуратури і у Законі України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року. Свої повноваження посадові особи військової прокуратури реалізують відповідно до положень Конституції України, чинного Закону України «Про прокуратуру» та наказу Генерального прокурора № 12гн від 29 серпня 2014 року «Про особливості діяльності військових прокуратур»¹⁴.

Структурно система військової прокуратури складається з: Головної військової прокуратури (функціонує на правах департаменту), військових прокуратур регіонів (чотири прокуратури на правах регіональних), військових прокуратур гарнізонів (тридцять прокуратур на правах місцевих). Перелік та місце територіальної дислокації регіональних і місцевих військових прокуратур зазначені в Додатку до цього Закону.

Що стосується наявного у законі поняття «інші військові прокуратури», то йдеться про можливість створення за рішенням Генерального прокурора військових прокуратур зі статусом місцевих, які б не охоплювали своєю юрисдикцією окремих військових гарнізонів, а діяли з метою поширення їх компетенції на визначений перелік (сукупність) військ (сил) у конкретному місці дислокації. Прикладом таких прокуратур є 30, 31, 32, 33 прокуратури, що діяли на території Донецької та Луганської областей у 2014–2015 роках.

Відповідно до статті 131-1 Конституції України, статті 2 Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року, наказу Генерального прокурора № 12 гн від 29 серпня 2014 року «Про особливості діяльності військових прокуратур», військовою прокуратурою здійснюється:

- підтримання публічного обвинувачення в суді;
- організація і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку;
- представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом.

Військовими прокурорами усіх рівнів забезпечується виконання вимог закону при прийманні, реєстрації, розгляді та вирішенні заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, вчинені

¹⁴ https://www.gp.gov.ua/ua/gl.html?_m=publications&_t=rec&id&s=print

військовослужбовцями військових формувань України, іншими особами на території військових частин, органів та установ оборонно-промислового значення, а також внесенні відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Цими посадовими особами органів прокуратури здійснюється процесуальне керівництво досудовим розслідуванням військових та інших кримінальних правопорушень, вчинених військовослужбовцями військових формувань та правоохоронних органів України, а також злочинів у сфері службової діяльності, вчинених службовими особами державних органів та установ оборонно-промислового значення, а також підтримувати публічне обвинувачення у кримінальних провадженнях цієї категорії, а у разі потреби – оскарження судових рішень. Перелік військових формувань, правоохоронних органів спеціального призначення та підприємств оборонно-промислового комплексу, на які поширюється юрисдикція військової прокуратури, викладено у п. 1 наказу Генерального прокурора України від 29 серпня 2014 року «Про особливості діяльності військових прокуратур».

Окрім того відповідно до п. 9 розділу XV Закону України «Про внесення змін до Конституції України щодо правосуддя»¹⁵ прокуратура продовжує виконувати функцію нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян, – до набрання чинності законом про створення подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій.

Що стосується функції досудового розслідування, то згідно з ч.1 Прикінцевих положень, починаючи з 20 листопада 2017 року введено в дію положення ч. 4 ст. 216 Кримінального процесуального кодексу України (Підслідність), Відтак розслідування злочинів проти порядку несення військової служби (військових злочинів) здійснюється слідчими державного бюро розслідувань. У зв'язку з тим, що на момент закінчення встановленого розділом X КПК України (Прикінцеві положення) перехідного періоду, термін якого складав п'ять років, державне бюро розслідування не розпочало свою діяльність, розслідування військових кримінальних правопорушень тимчасово передано слідчим Національної поліції.

¹⁵ <http://zakon.www.rada.gov.ua>

Водночас із зазначеного правила є кілька виключень. По – перше, згідно з ч.5 ст.216 Кримінального процесуального кодексу України, у разі вчинення злочину, передбаченого ст. 410 Кримінального кодексу України (Викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем), кримінальне провадження здійснюється детективами Національного антикорупційного бюро України.

Для прийняття цього рішення потрібна наявність однієї з наступних умов:

- злочин вчинено народним депутатом України, якого відряджено зі Збройних Сил України або іншого військового формування до Верховної Ради України у зв'язку з обранням до вищого органу законодавчої влади;
- депутатом Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутатом обласної ради, міської ради міст Києва та Севастополя, відряджених до органів законодавчої влади з відповідних військових формувань;
- заступником секретаря Ради національної безпеки і оборони України, членом Центральної виборчої комісії, Постійним Представником Президента України в Автономній Республіці Крим, його першим заступником та заступником, радником або помічником Президента України, якщо вони є військовослужбовцями, котрих відряджено у передбаченим законодавством порядку до відповідних державних структур;
- військовими прокурорами;
- військовослужбовцем вищого офіцерського складу Збройних Сил України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України, Державної спеціальної служби транспорту, Національної гвардії України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України¹⁶;
- злочин вчинено службовою особою військового формування або правоохоронного органу (у тому числі де передбачена військова служба), і розмір предмета кримінального правопорушення або завданої ним шкоди в п'ятсот і більше разів перевищує розмір

¹⁶ <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/page9>

прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленої законом на час його вчинення.

По – друге. Серед інших кримінальних правопорушень, розслідування яких покладено на слідчі підрозділи Служби безпеки України, є злочин, передбачений ст. 422 Кримінального кодексу України (Розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, що містять такі відомості). Якщо під час досудового розслідування будуть встановлені ознаки злочинів, передбачених ст. 425 (Недбале ставлення до військової служби) або/та ст.426 (Бездіяльність військової влади) КК України, то закон передбачає наступне правило.

Якщо виявлені правопорушення:

а) вчинено особою, щодо якої здійснюється досудове розслідування;

б) іншою особою, але всі вони пов'язані із злочинами, що скоєно особою, стосовно якої здійснюється досудове розслідування, то виявлені в ході розслідування правопорушення знаходяться у тій же підслідності, як і попередній злочин.

Предмет нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян, визначено у ст. 26 Закону України «Про прокуратуру». Водночас здійснення прокурорського нагляду за виконанням судових рішень у кримінальних справах, розглянутих судами стосовно військовослужбовців, пов'язано з певними особливостями.

Військові прокурори проводять перевірки не лише в місцях відбування покарань військовослужбовцями, а й в органах військового управління відповідного рівня, на які законодавством покладено обов'язки з організації та контролю за їх виконанням. Зокрема, такими органами є Міністерство оборони України, Збройні Сили України, Служба безпеки України, Служба зовнішньої розвідки України, Національна гвардія України, Державна прикордонна служба України, Управління державної охорони України, Державна спеціальна служба транспорту, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, Державне космічне агентство України.

Відповідно до п. 19 наказу генерального прокурора № 12гн від 29 серпня 2014 року Головною військовою прокуратурою здійснюється безпосередній нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних провадженнях, передбачених статтями 402–421, 425–435 КК України, у центральних апаратах піднаглядних об'єктів.

У свою чергу військовими прокуратурами нижчого рівня у межах компетенції здійснюється нагляд:

- у військових частинах щодо виконання органами військового управління покарань у виді службових обмежень для військовослужбовців, так само не пов'язаних з позбавленням волі (за винятком покарань, передбачених пунктами 1, 4, 5, 7, 9 статті 51 Кримінального кодексу України);
- щодо осіб, звільнених від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею на поруки;
- у кімнатах (камерах) для тимчасово затриманих Військової служби правопорядку у Збройних Силах України щодо затриманих військовослужбовців.

Згідно з положеннями п. 4.1 наказу Генерального прокурора № 161 від 20 квітня 2016 року (із змінами і доповненнями), на військових прокурорів всіх рівнів покладається нагляд у межах компетенції за додержанням законів уповноваженими органами та суб'єктами під час прийняття ними рішень при виконанні покарань у виді конфіскації майна або штрафу, а також спеціальної конфіскації як іншого заходу кримінально-правового характеру.

Військовим прокурором Центрального регіону України окрім того здійснюється нагляд у Дисциплінарному батальйоні Збройних Сил України та на гауптвахті Центрального управління Військової служби правопорядку у Збройних Силах України (місто Київ).

Законами України: «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності військовослужбовців, надання командирам додаткових прав та покладення обов'язків в особливий період»¹⁷ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності

¹⁷ <http://zakon.www.rada.gov.ua>

військовослужбовців та деяких інших осіб»¹⁸ внесено зміни до існуючого порядку відбування адміністративного арешту окремими категоріями громадян. Зокрема статтю 326 Кодексу України про адміністративні правопорушення (Виконання постанови про застосування адміністративного арешту) передбачено таке поняття як «арешт з утриманням на гауптвахті». Порядок відбування адміністративного арешту цього виду визначено ст. 327–1 Кодексу України про адміністративні правопорушення військовослужбовців, а також військовозобов'язаних чи резервістів, під час проходження зборів підданих арешту, утримують на гауптвахтах Військової служби правопорядку у Збройних Силах України.

У разі відсутності в органі управління Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, у зоні діяльності якого дислокується військова частина (установа), гауптвахти, – військовослужбовців, а також військовозобов'язаних та резервістів під час проходження зборів, підданих арешту на термін до трьох діб, в особливий період можуть за рішенням суду утримувати в кімнатах тимчасово затриманих Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, із обов'язковим зазначенням цього у рішенні про застосування арешту з утриманням на гауптвахті.

Нагляд за триманням військовослужбовців (військовозобов'язаних, резервістів під час зборів) на гауптвахті так само входить до предмету діяльності військового прокурора.

Згідно зі ст. 1 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію»¹⁹ *особливим* є період функціонування національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, підприємств, установ і організацій, а також виконання громадянами України свого конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, який настає з моменту оголошення рішення про мобілізацію (крім цільової) або доведення його до виконавців стосовно прихованої мобілізації чи з моменту введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях та

¹⁸ <http://zakon.www.rada.gov.ua>

¹⁹ <http://zakon.www.rada.gov.ua>

охоплює час мобілізації, воєнний час і частково відбудовний період після закінчення воєнних дій.

Виключними обставинами, які унеможливають діяльність територіальних органів прокуратури на певних адміністративних територіях, можуть вважатися: військові дії, так само інші обставини надзвичайного характеру (землетрус, повінь, пожежа), випадки техногенних (технічних) катастроф, застосування зброї масового знищення тощо.

Для передачі відповідних повноважень військовим прокурорам виконувати конституційні функції прокуратури на певній території (територіях) потрібно:

а) встановлення неможливості виконувати службові обов'язки працівниками територіальної прокуратури з об'єктивних підстав;

б) можливість з боку військових прокурорів виконувати окрім безпосередніх службових обов'язків, ще додаткові обов'язки територіальних прокурорів;

в) наявність рішення Генерального прокурора України про передачу повноважень від територіальних до військових прокуратур на певній території.

Особливості взаємодії з командуванням військових формувань, керівниками правоохоронних органів на період надзвичайного, воєнного стану, або захисту незалежності та державного суверенітету України, визначаються окремими відомчими нормативними актами.

Підстави та порядок направлення особового складу військових прокуратурум і місцевість із особливим правовим режимом передбачено наказу Генеральної прокуратури України від 05.12.2016 № 393.

ВИСНОВКИ.

На даний час в правовому полі України склалася ситуація, коли внаслідок реформування системи органів кримінальної юстиції, прокуратуру позбавлено окремих повноважень. Військова прокуратура як складова органів прокуратури України, так само втратила право здійснювати досудове розслідування кримінальних правопорушень стосовно військовослужбовців. Після створення подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій, нагляд за виконанням судових рішень не входить до кола службових обов'язків прокурора.

При цьому слід пам'ятати, що військові прокурорице єдині представники влади – військовослужбовці, компетенція яких поширюється на всі військові формування і правоохоронні органи, де передбачена військова служба.

Тому створення правоохоронного органу, який би виконував ці функції, є питанням, найважливішим на нинішньому етапі військово-правової реформи. Адже від цього великою мірою залежить воєнна безпека України.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. О.Н. Danil'yan, О.Р. Dz'oban', М.І. Panov. Natsional'na bezpeka Ukrayiny: sutnist', struktura ta napryamy realizatsiyi, Kharkiv 2002.
2. Nastil'na knyha viys'kovoho prokurora, Kyiv 2017.

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ:

1. Pro oboronu Ukrayiny: Zakon Ukrayiny vid 06 hrudnya 1991 roku nr 1932-XII: [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu do saytu: <http://zakon.www.rada.gov.ua/>.
2. Pro derzhavne byuro viys'kovoyi yustytisyi: proekt Zakonu Ukrayiny vid 21 travnya 2018 roku nr 8387 [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu do saytu: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64055.
3. <http://zakon.www.rada.gov.ua>
4. <https://www.gp.gov.ua>
5. <http://www.president.gov.ua/documents/1262017-21802>
6. <http://consultant.parus.ua/?doc=0868T62081>
7. http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=4446%E0&skl=8
8. https://www.gp.gov.ua/ua/gl.html?_m=publications&t=rec&id&s=print
9. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/page9>

Микола Туркот – начальник відділу підвищення кваліфікації військових прокурорів Інституту підвищення кваліфікації прокурорів національної академії прокуратури України (м. Київ, вул. Мельникова, 81-б, 04050); кандидат юридичних наук, доцент; сфера наукових інтересів: кримінальне право, кримінологія. Кримінально-виконавче право; національна та воєнна безпека.

електронна адреса: nikturkot@gmail.com

МЬКОЛА ТУРКОТ – kierownik Wydziału ds. Szkolenia Prokuratorów Wojskowych Narodowej Akademii Prokuratora Ukrainy (Kijów, ul. Melnykova, 81-b, 04050); kandydat nauk prawnych, profesor nadzwyczajny; sfera prawna: prawo karne, kryminologia, prawo egzekucyjne w sprawach karnych, bezpieczeństwo narodowe i wojskowe.

adres mailowy: nikturkot@gmail.com

CITE THIS ARTICLE AS:

M. Turkot, *ДІЯЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВОЇ ПРОКУРАТУРИ В УМОВАХ ЗАКОНОДАВЧИХ ЗМІН*, „Kultura Bezpieczeństwa Nauka Praktyka Refleksje”, 2018, no 32, p. 239–255, DOI: 10.5604/01.3001.0012.8103.

Licence: This article is available in Open Access, under the terms of the Creative Commons License Attribution 4.0 International (CC BY 4.0; for details please see <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided that the author and source are properly credited. Copyright © 2018 University of Public and Individual Security “Apeiron” in Cracow